

מאור עינים

חידושי תורה על ההגדה של פסח

גליון מס' 14
פסח תשפ"ג

הא לחמא עניא וכו'.

נ"ל כאשר אדם אומר כל זכפין ומזמין אורחים, האורחים רואים שבני-הבית יושבים כבני חורין, וכדי שלא יטעו לחשוב שבאמת הם כבר לגמרי בני חורין, אומרים להם – 'השתא הכא, לשנה הבאה' וכו'.

מה שאומר 'הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים', אף שהמצה שנמצאת לפניו עכשיו זה לא אותו מצה שאכלו אבותינו במצרים, נ"ל מפני שחייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, וכל הסיפור של יציאת מצרים מספרים אנו בצורה מוחשית כאילו אנחנו היינו שם ממש, ולכן אומרים 'הא לחמא עניא' וכו'.

מה נשתנה וכו'.

הסביר זקני הרה"צ ר' משה חיים זצ"ל, שיש כאן בשאלה שרואים שתי דברים סותרים אחד את השני. ב' השאלות הראשונות שאלת הבן הוא שאנו מתנהגים בדרך עבדות, וב' שאלות האחרונות שאנו מתנהגים בדרך בני חורין.

והתירוץ הוא "עבדים היינו לפרעה במצרים. ויוציאנו ה' אלקינו משם וכו'", דהיינו, הב' השאלות הראשונות שמראה על עבדות, זה משום שעבדים היינו לפרעה במצרים. והב' השאלות האחרונות שאנו מתנהגין בדרך בני חורין, זה משום ויוציאנו ה' אלקינו משם.

מעשה ברבי אליעזר וכו'.

הסביר זקני הרה"צ ר' משה חיים זצ"ל, לפנ"ז בעל ההגדה אמר, 'ואפילו כולנו חכמים כולנו נבונים וכו' מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים', וכאן הביא לזה ראיה, שגם רבי אליעזר וכל החכמים שהיו שם, שהיו גדולי עולם, אפ"ה היו מספרים ביציאת מצרים כל הלילה.

זכאי הוא. חסיד הוא.

נ"ל, הגמ' ביומא (דף מג:): 'תנא דבי ר' ישמעאל כך היא מדת הדין נותנת מוטב יבא זכאי ויכפר על החייב ואל יבא חייב ויכפר על החייב'. ולפ"ז נ"ל שהקב"ה שנקרא זכאי, מוטב יבא זכאי ויכפר על החייב, שזה החטאים של ישראל. ואח"ז אמר 'חסיד הוא', וחסיד זהו לפני משורת הדין, א"כ ודאי שיבא זכאי וחסיד ויסלח לעמו ישראל.

תשעה ירחי לידה.

כל המספרים שנאמרו בפיוט 'אחד מי יודע', יש בהם שייכות לרוחניות. כגון, 'אחד – אחד אלוקינו', 'שנים - שני לוחות הברית' וכו', וא"כ צ"ב מה העניין הרוחני שאמר 'תשעה ירחי לידה'? ונ"ל ע"פ הגמ' בנדה (דף ל:): שמלמדין את העובר במעי אמו כל התורה כולה, ולפ"ז נראה שזה הסיבה שהזכיר 'תשעה ירחי לידה' שזה קשור לתורה.